

GÆSTGIVERIER - HOTELLER PENSIONAT
BEVÆRTNINGER i AAKIRKEBY gennem tiderne .

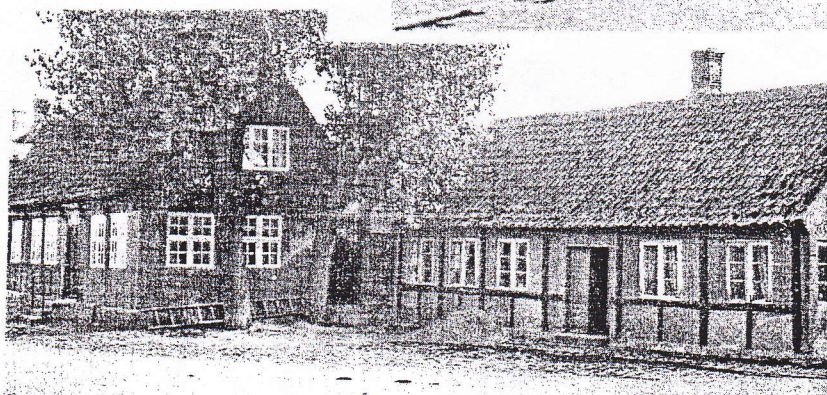
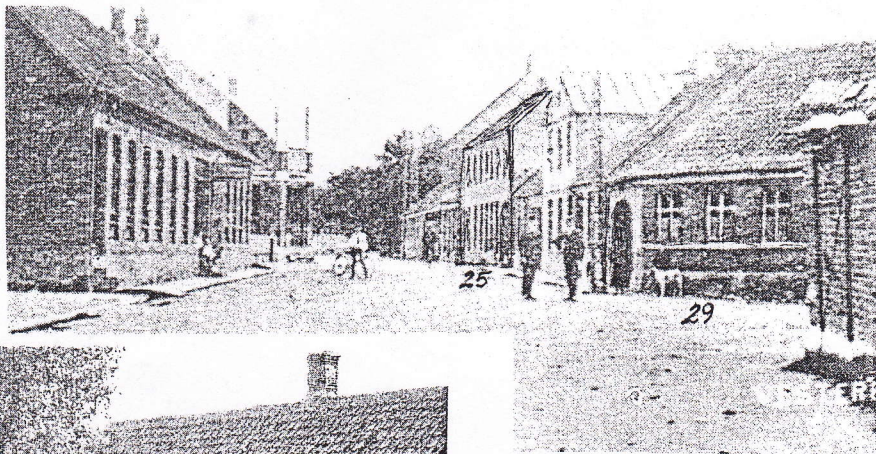
Tidligt var Aakirkeby en god og velbesøgt handelsby, hvor bønder og fiskere drog til for at sælge og købe. Der var siden 1830 fastlagt store markedsdage første fredag i april og oktober. Og byen var fast valgsted for Bornholms 2. valgkreds. Der var et aktivt kulturliv med literære, musikalske, regiløse og sportslige arrangementer med store tilstrømninger. Så det er ikke underligt, der har været grobund for et rigt beværtnings-, kro- og hotelliv. Ja måske et somendog, indtil beværterloven af 10 maj 1912, var af mere eller mindre lyssky- og smugkroagtig karakter.

Ude på Vesterbro (nuværende Storegade 29, FLORA) havde gæstgiver, skomager Johan Olsen fra 1875 sit gæstgiveri. Det blev senere i 1912 overtaget af M.P. Rasmussen og i folkemunde kaldt Kål Razmesa. Han, der oprindeligt var landpost og gæstgiver, havde tidligere haft beværtning i ejendommen Østergade 21 (Davidsskolens), hvor han havde tjent så godt, at han kunne købe Bjergegård i Vestrmarie. Men lysten til gæstgiverierhvervet trak mere end landlivet, så han flyttede tilbage til byen igen. Beværtningen lukkede først i tyverne.

I ejendommen Storegade 25 havde blikkenslager, glarmester Julius Georg Jakobsen beværtning fra 1890 - 1911. Den blev drevet under det populære navn Sjæggjholled. Derefter blev ejendommen anvendt til forskellige forretninger, men i 2001 blev den købt af E.E. Invest og slået sammen med Storegade 23. Man byggede til mod syd, og i bygningen blev indrettet byens nye værtshus Oliver Pub.

På Torvet 4, der hvor skomager Elon Hansen i 1923 opførte sin nye forretning og beboelse, lå tidligere et lille bindingsværkshus, kaldet Villa Marie, som i 1863 var blevet flyttet hertil fra sin oprindelige placering midt på Torvet. I dette hus drev graver Jakobsen sin beværtning, med en ideel beliggenhed på de store torvedage. Skæg nok blev ejendommen overtaget, nedrevet og ny genopført til andet formål af Elon Hansen, der var ivrig afholdsmand.

Storegade 25 og 29

Torvet 4
Villa Marie

En tredje gæstgiver Jakobsen var trommeslager Jakobsen på hjørnet af Jernbanegade og Svanekegade (nu nedrevet). Han var især kendt for, at han drog ud på gårdene og med sine damer sørgede for be-
værtningen ved aktioner, fester og baller. En slags datidens Diner
transportable. Det kunne jo være en kold tjans, at stå i en vogn-
port og servere, men så lunede han sig på en dram. En dag kom en
hen til ham og sagde. " Du er jo fuld " - " Ja fujler e ja men de
går å maj ijæn, men du e dommer, å de går alri å daj - dæmme ".

Madvigs gæstgiveri lå fra 1900 - 1917 i ejendommen Eskildsgade 16
og havde skænkestue, hvor nu garnforretningen Zik-Zak har forret-
ning. Her var også et lokale, hvor Frelsens Hær holdt deres møder,
så det kunne fra tid til anden give lejlighed til noget uro, når
nogen tog fejl af hvilken dør de skulle ind ad.

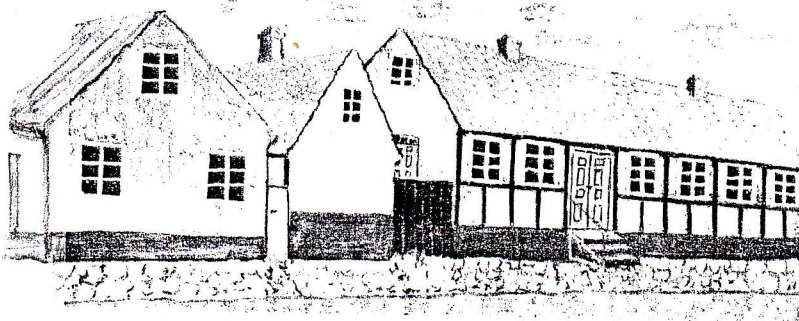
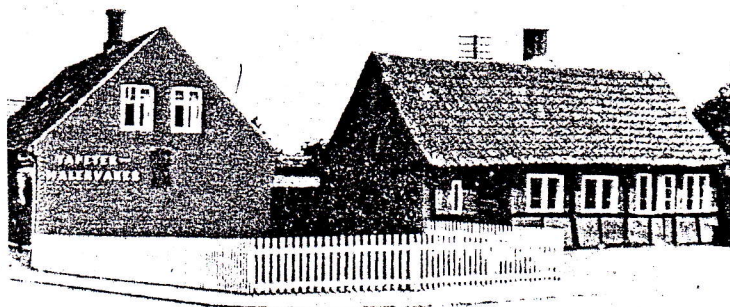
På hjørnet af Østergade og Eskildsgade, hvorpå guldsmed Keld Carl-
sens nuværende forretning er indrettet, havde værtshusholder
Michael Hansen Lau fra 1872 - 1894 sin beværtning, der gik under
navnet Ruholled.

Og mellem Ruholled og Kanns hotel lå Jæppa Væstes beværtning. Det
fortælles, at når kuskene havde sat herskabet af på Kanns hotel så
gik de selv ind til Jæppa Væst og fik en dram og et spil kort.

Når så dertil kom, at man også havde hotel Rønne, Kanns hotel og
Jernbanehotellet samt Højskolehjemmet, samt at man også kunne købe
brændevin og øl på bryggeriet hos brygger Hans Jespersen, så må
man sige: Det krævede nogle robuste mandfolk, om de vile besøge
alle steder på en tur gennem byen fra vest til øst.

Torvet 2 (Billenbergs forretning) ejedes oprindeligt af Jens Ham-
mer - 1827 - 1878. I 1864 opførte han en sidebygning på 5 fag med
kælder langs Torvegade. Det må være denne bygning hvori stueetagen
over kælderen omtales som Hammers sal, og hvor man på markeds- og
valgdage dansede den hele lange nat. Jeg tror dog ikke, der var
egentlig gæstgiveri. Det var derimod de forskellige gæstgivere i
byen, der på skift tog sig af beværtningen, ligesom de også gjorde
det ved de fester og baller, der blev holdt i forsamlingshuset,
Østergade 12. Det var blevet opført i 1877 og virkede til 1912,
hvorefter det blev Aakirkeby skoles gymnastiksal og idag er David
skolens sløjdsal.

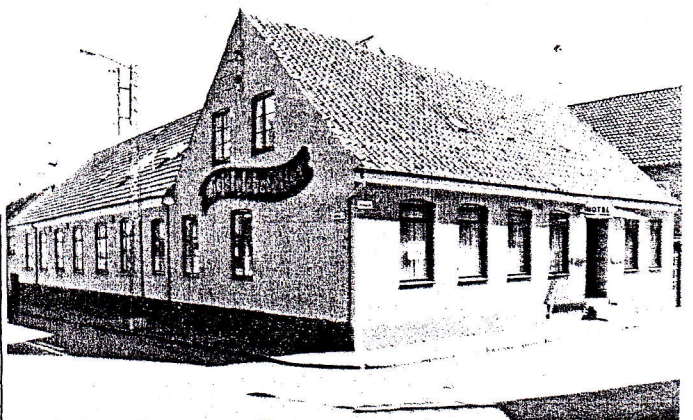
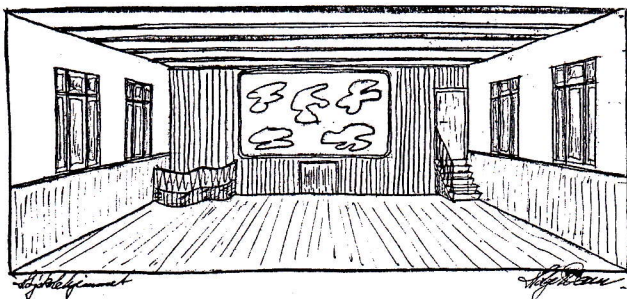
Trommeslager Jakobsens

Ruholled
Jæppa Væstes
Kanns hotel
i Eskildsgade

I 1938 overtog Aage Albert Mortensen hotellet. Han og hans kone drev det videre indtil 1949, De havde to børn - Svend Aage og Anne Lise - hvilket gav nye legekammerater omkring Torvet. Særlig mindes jeg Svend Aage, som en kærkommen forstærkning på fodbolds-holdet og i mange år en kendt målmand på Vikings divisionshold. I 1951 til 1977 var Ellen og Ingvald Rasmussen værtspaar. De ændrede navnet til Cafe Rønne og drev virksomheden videre med hjælp af deres trofaste servitricer Helga Simonsen. Hotel Rønne blev altid regnet for et pænt værtshus, hvor byens borgere godt kunne snuppe sig en bitter og en øl. Philip og jeg morede os ofte ved fra farmoders vindue at se, hvordan de forskellige byboere, ofte flere gange om dagen, kom gående hen ad gaden, og så hvips ind gennem porten, for straks efter komme ud igen og hastigt ile hjemefter for at fortsætte på værkstedet efter den lille opstrammer, i den tro at ingen, hverken konen eller andre, havde lagt mærke til det. Fra 1977 har der været forskellige ejere, som blandt andet ændrede navnet til Torvekroen. Man forsøgte sig med at tiltrække et ungt publikum, til med musik og dans i salen; den gamle borgerlige kro- og værtshusstemning forsvandt og i 1996 overtog møbelhandler Ernst Madsen ejendommen til salgslokaler for HTH-køkkenelementer i stueetagen og udlejningslejligheder på første sal.

Østergade 9 blev oprindeligt i 1875 bygget som friskole for lærer Mads Mathias Smidt's friskole. Men blev nedlagt i 1897, hvorefter den blev Højskolehjem, der i 1908 blev udvidet med en stor sal og nogle udlejningsværelser på loftsetagen. Ejerne var Marie Michell Pedersen og Karen Nielsen. I 1925 overtog Asta Marie og Andreas Jensen hotellet og drev det indtil 1953, hvor Johs Due Lund og hans kone Bodil Lund kom til. Hun havde i flere år virket som kogekone ved byen og omegnens private fester, ved hvilke hun var kendt for sin gode mad. I 1957 blev der bygget en scene til salen, og man overtog de kuliser jeg siden 1947 havde anvendt i min kuliseudlejningsforretning. Fra 1970 var værten Jørn-Erik Nielsen. Og i 1986 blev det overtaget af Ruth Hansen og Gunver Sylvest Pedersen, som totalt ændrede indretningen og navneændrede til Tanterne. Efter forskellige ejerskift i 90-erne blev det i 2002 købt af naboen, den kristne friskole Davidskolen, der atter bruger bygningerne til friskole aktiviteter, som de oprindeligt var bygget til. Bortset fra de 5 - 6 aftener om året i 50-erne og 60-erne hvor Aakirkeby Aftenunderholdning afholdt deres balfester, har Højskolehjemmet været et sted, hvor man opføre sig med maner. Her fik man kaffe med kringle og lagkage, og måske en sjus eller øl.

Højskolehjemmet

Før århundrede skiftet 1900 var Aakirkebys største og mest modæne hotel - Rønne i Storegade 3. På stedet hvor det ligger, boede Jens Hansen Rønne, der sammen med sit avlsbrug også var gæstgiver. Hans datter Trine Rønne, der blev gift med Rasmus Hansen fra Tåsinge, arvede gæstgiveriet, og sammen opførte de så i 1887 den store to-etages bygning, hvor hotellet fik til huse, opkaldt efter faderen Rønnes Hotel, senere ændret til Hotel Rønne. Da hendes mand døde i 1899 giftede hun sig igen i 1901 med ingeniør Holger Alfred Hansen, der var kommet til øen, som leder af arbejdet med anlæg af Rønne - Nexøbanen for entreprenørfirmaet Hoffmann, Hansen og Co. Hotellet blev opført i to etager med restauration, køkken og mødeværelse i stueetagen, og 5 værelser for udlejning til gæster samt en stor sal på førstesalen. Med sine gode forhold blev det snart her, at byens borgere tog hen, når der skulle festes. Her holdt Håndværkerforeningen sine festligheder. Her holdt mejeriet Brodal til når der skulle udbetales mælkepenge til leverandørerne, Her gik man hen når der skulle betales brandforsikring eller Kreaturforsikring eller skyld til udmarken. Aaker sogneråd holdt alle sine møder her, man havde jo ikke noget kommunekontor før i 1954. Og her mødtes man med venner og naboer til en syp, en kage og en øl, serveret af Lise med et smil og et "Vassego". Hun var en trofast og pålidelig serveringsjomfru på hotellet i 45 år fra tidlig formiddag til sen aften året rundt alle ugens dage, indtil hun i 1933 ikke kunne mere, så en anden måtte overtage hendes plads. "Ska vi ikke gå ind til Lise og få en genstand", "Vi mødes hos Lise i aften - Mødet er hos Lise". Vi boede jo lige overfor hotel Rønne og kunne let følge med i hvad, der foregik og hvem der færdedes der. Og vi havde den frihed, at vi måtte gå gennem porten og gården ud til vejen sydfor (nu Præstevænget), hvor der var en tørreplads, som mine forældre benyttede til deres vasketøj, og herude lå også min fars og mors have med grisehus (idag en del af Krydderurtehaven). Ofte vinkede eller talte vi så med fru Hansen, der stod i køkkendøren og fik sig et lille hvil og lidt frisk luft. Og det skete, at vi kom med ind for at hilse på ingeniøren, som hr Hansen altid blev kaldt. Han sad dagen lang i sin lænestol i den lille stue ud mod gården bag ved restaurationen og læste eller bare nød solen, der skinnede ind fra syd. Det blev nu ikke så meget snak, for han var meget tunghør og måtte sætte en stor tragt til øret for at lytte. Men jeg tror han nød os, bare vi var der. — U-ha! Philip havde af onkel Valdemar fået en Foxterrier "Kvik" og den havde efterhånden fået den tanke, at hvad drengene måtte, det måtte den også. Så en dag styrtede den også over gaden ind gennem porten og ind i fru Hansens køkken og haps, fat i en stor flæskesteg, hun havde gjort klar og afsted med den, stor ståhej, skæld ud og bank til os drenge. Far måtte betale en ny steg.

Glemmer det aldrig

Ejendommen, der oprindeligt lå på grundene, som idag er nr 4 og 6 i Eskildsgade, ejedes fra 1854 af købmand og gæstgiver Rasmus Petersen. Som det fremgår af skattelisten for Aakirkeby kommune i 1890, har det været en betydelig virksomhed, idet han står opført som nr 4 med en anslået indtægt på 3550,- kr og en heri anslået skat på 95,25 kr. Kun overgået af købmand H.C.Kofoed, købmand Ludvig Dam og læge G.Behncke, medens f.eks. pastor Marius Jensen kun er anslået til 800,- kr og skat 12,75 kr. Gæstgiveriet var tidligt et anerkendt sted og er allerede omtalt i P.Haubergs rejsefører "Bornholm i Billeder og Text" fra 1879, blandt øens 12 nævnte hoteller og gæstgiverier:

Aakirkeby. R.Petersen:
Værelse m. Kaffe 1kr. 35.
Middag 1 kr. 35.

I 1895 overtoges ejendommen af Johan Carl Frederik Kann, der kom fra at have været mejeribestyrer i Poulsker. Han rev den ottefags bindingsværksbygning mod gaden ned og opførte den nuværende grundmurede 2 etagers hotelbygning i 1896 og kaldte den Kanns Hotel.

På et senere tidspunkt omkring 1904 opførte frk Gertrud Munck, der havde overtaget hotellet i år 1900, den store sal mod øst, delvis på grunden, hvor værtshusholder Jæppa Vesth nu nedrevne hus havde ligget. Efter opførelsen af salen med scene var der nye muligheder og et kulturelt liv blomstrede frem med optræden af såvel omreisende professionelle teaterselskaber som lokale amatørforstillinger, og borgerne kaldte til fester og baller.. Gertrud Munck kom fra Svaneke, hvor hendes forældre boede, og hvor hendes søster ejede hotel Østersøen. De to hotelsøstre var uafhængige, mandhaftige, praktiske, foretagssomme og venlige, men de forstod at holde folk på afstand. De blev aldrig gift, men havde dog hver et barn. " Hvem var faderen " det blev det aldrig besvarede spørgsmål i den lille by. Kanns hotel har allerede fra tiden hvor man endnu rejste med hestevogn, været meget besøgt af handelsrejsende på deres vej fra Rønne og øen rundt. Ofte gjorde de ophold i 2-3 dag. I sin bog fra 1922 om handelsrejsendes liv " Rejseminder for 30 år siden " skriver Tonys Bror bl.a. under et billede af smedien overfor Kanns Hotel: " Smedien i Aakirkeby, der hver Morgen, Sommer og Vinter "vækkede" de rejsende "

I 1918 overtog Johannes Th. Lyngby Kanns Hotel. Han stammede fra Lolland var uddannet tjener og havde i 1915 overtaget Hotel Jomfrubjerget i Almindingen, hvilket han også drev indtil 1934. Det var i hans tid de store højryggede lædersofaer i restaurationslokalet blev anskaffet. De delte ligefrem lokalet op i små separate rum ud for hvert vindue, så man sad som for sig selv og følte sig næsten helt privat. Det var en skæg oplevelse, at gå fra entreen og frem til salen og kikke ind på, hvem der sad i disse " kupeer " " Ih " - " Nej " - " Er De her ? ". Da Lyngby i 1923 overtog Dams Hotel i Rønne så overtog Carl Edv. Vilh. Jensen Kanns Hotel, som han drev indtil Agnes Dorthe Margrethe Hansen kom til i 1929. Hun blev i 1933 gift med Hans Jacob Harald Dam, og blev Agnes Dam.

En af de første oplevelser jeg kan huske fra Kanns Hotel, at jeg og Philip sammen med vores forældre blev indviteret til Agnes Dams årlige børnebal. Det var noget hun afholdt hver vinter, idet hun indbød forældre og søskendebørn til dem, der gik på frk Agnes Jensens danseskole, som holdt til i hotellets sal. Og da far jo var leverandør af brød til hotellet, var vi altså også blevet indbudt, skønt vi endnu ikke gik på danseskole. For det med at tage på piger og så endda danse det var altså ikke os.

Men ved at mor hos manufakturhandler N.H.Engel i Østergade fik købt et smart sæt mørkeblåt tøj med en jakke, der lignede en søkadets med guldknapper og bånd om håndledene, så gik jeg modstræbende med sammen med Philip i blåt matrostøj. Og under Fru Clara Schouw og Gustav Andersens kyndige musikeren, blev jeg grebet, og kom ud at danse både Reinländerpolka og Ruder es; og ugen efter var Philip og jeg elever på Agnes Jensens danseskole, hvor vi ivrigt fulgte, når hun hævede op i skørterne og med sine tynde ben i de højhælede sko viste os de svære trin eller ruskede os i skjorten, om vi faldt ud af takt.

Det var ikke kun ved festaftener, men også ved foredrags-, lysbilled-, generalforsamlings- o.s.v. aftener, at man fik kaffe med kringle og lagkage. Så utallige gange har jeg været med til, at bære 10 - 15 lagkager fra bageriet på Torvet og ned til Kanns Køkken, Og var det begravelseskaffe hørte der også Butterdegssvedsketærter med til traktementet. Det var faktisk sådan, at far fulgte med i dødsannoncerne i avisen, for at se om der blev en god leverance i de kommende dage.

Lige siden 1908 har det været kotume, at en del af byens mænd har mødtes onsdag aften og spillet kort på Kanns i Klubben, og på et vist tidspunkt slog man 3 værelser på 1 sal over porten sammen og indrettede et særligt lokale til dette formål, som man kort og godt benævnte " Klubben ". Foreningen består stadig, men har jo desværre måttet flytte til andre lokaler i byen.

Det var jo først i 60-erne, at den heldigvis idag næsten gennemførte udjævning mellem de sociale klasser begyndte. Før den tid blandede man sig ikke. Jeg mindes en gang, jeg var brændt varm på en pige, hvis forældre var medlemmer af socialdemokratiet. Hun tog mig med til foreningsbal på Kanns. Vi var lige nået frem til trappen ned til salen og skulle til at betale entre, da formanden byrådsmedlem August Marcher, kom farende. " Her hører du ikke til Du kommer ikke ind ". Og skuffet måtte jeg slippe den unge lykke, og sande mit handicap; min far var mester og venstremand.

Mange er også de gange, hvor Sigurd, Philip og jeg - sammen med mange andre - har lavet kuliser og optrådt på Kanns scene, den de i mange år havde klaret sig med det af malermester Sigurd Ipsen udførte vendekulisesæt - Stue på den ene side og skov på den anden - samt det flotte sorte fortæppe med sølvfarvet træmotiv.

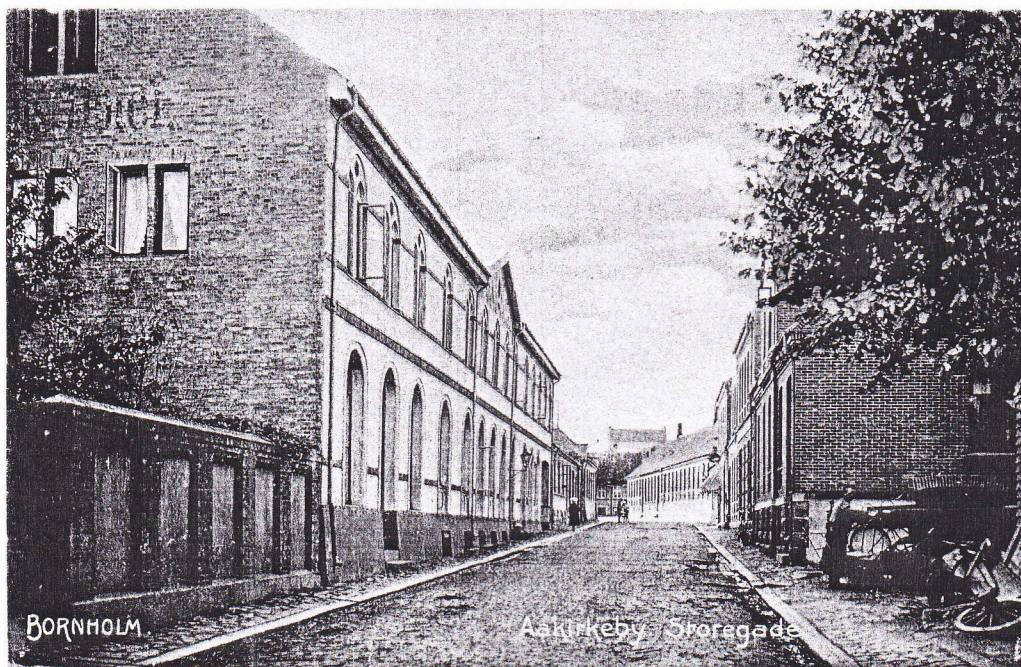
I et værelse ude i staldlængen på sydsiden af gårdspladsen reside rede hotelkarlen. Han var behjælpelig med opstaldning og forspænding for gæsterne, når de kom med deres hestevogne. Han sørgede for sikker opbevaring af folks cykler, til de igen skulle hjem. Og iført kasket med navnet Kans Hotel i guldbogstaver hentede og bragte han bagage til og fra jernbanestationen. I mange år var min fars lille sorte islænder opstaldet i hotellets stald, mod at hotelkarlen anvendte den til at trække en lille fjedervogn, hvormed han transporterede de handelsrejsendes store varekufferter mellem deres kunder blandt byens købmænd og manufakturhandlere. Hotelkarlen var også ham, der forestod at man raskt fik ryddet salen for bord og bænke, når første delen af en festaften - der ofte bestod af optræden eller foredrag med fælles kaffebord - skulle ændres til dansegulv med små borde langs væggene. Her var det

især populært, om man kunne kapre sig et bord på scenen, idet man herfra kunne skue ud over og have overblik over alle de dansende. Og samtidig blev man altid her betjent af fru Herbert Svendsen, bødkerens kone, som man vidste var fuld fortrolig med, hvad man skulle have - en flyversjus - en grøn jæger - en koloric - tigermælk eller blot en gin og wermuth.

Når man var til bal eller fest på Kanns eller for den sags skyld også på Højskolehjemmet så vidste man altid, når man skulle gå hjem. For præcis 10 minutter før lukketid åbnedes døren, og ind kom Natpeter - natbetjent Carl Jensen - og så var det tid for at drikke ud og få en sidste " sjæler ", inden man i ro forlod lokalet.

I 1947 overtoges Kanns af Niels Carl Jensen, der tidligere havde haft Jernbanehotellet. Og fra 1950 blev det drevet videre af hans kone Thyra Jensen, en stor statelig kvinde, altid siddende ved sit komfur i køkkenet, uddelende sine ordre, med en kop kaffe og en stor cigar i munden.

I 1957 fortsatte Anny Lund, der allerede i nogle år havde arbejdet her. Og i 1966 kom Jens Pedersen med sin kone Nete til. Han lavede væsentlige ombygninger - fik bad og wc på værelserne og udvidede antallet -. Konceptet ændredes til mere og mere at basere sig på busrejser, hvor han havde et stort samarbejde med Tigerbus Rejser i Kolding. Efter hans død i 1994 lukkede hotellet, og det har det været siden.

Jensen

Efter vore Forældres Ønske indbydes Deres
Børn til et lille Børnebal Lørdag
Decbr. Kl. 4¹⁵ til 2 paa Kanns Hotel

*Sophie Jensen,
Lynggaard.*

*Podil Jensen,
Aakirkeby.*

KANNS HOTEL

AAKIRKEBY

Pensionspris 6 Kr.

Announce fra Aakirkeby
Turistforenings Brochure
i 1940

Fabrikant Hans Jensens døtres invitation
til min mor i 1910